

บทที่ 5

สรุป เสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา ตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 สามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 สถานการณ์และสภาพปัญหาพื้นฐาน พบว่าปัญหาพื้นฐานของงานราชทัณฑ์ไทย คือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เช่นเดียวกับที่ปรากฏในประเทศญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีผลมาจากในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาของ ไทยขาดมาตรการเลี้ยงโทษจำคุก หรือมีแต่ไม่ใช้ หรือใช้น้อยมาก ทั้งที่ประเทศญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีต่างใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหา “ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ” เป็นปัญหาแรกที่สำคัญและต้องแก้ไขก่อน ก่อนที่จะมีการดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในปัญหาอื่นๆ ต่อไป

ผลจากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่ามาจากสาเหตุดังนี้

1. คดีอาญาทุกประเภท ส่วนใหญ่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแทบทุกเรื่อง โทษในฐานความผิดต่างๆ ในประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่เป็นโทษปรับและจำคุก ซึ่งไม่มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาเลือกใช้โทษทางเลือกชนิดใดได้เลย และบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมต้นทางไม่มีการนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกมาใช้ เช่น การชะลอการฟ้อง การใช้มาตรการเร่งรัดในคดีอาญา ฯลฯ หรือมีแต่ไม่ใช้และหรือใช้น้อย เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานมีลักษณะเป็นระบบสายพาน หน่วยงานสุดท้ายคือราชทัณฑ์ต้องรองรับเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานเดียว

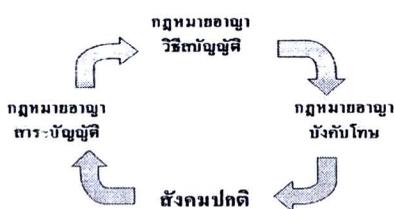
2. ขาดประสิทธิภาพในการจำแนกผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี ในการที่จะจัดการแยกผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษที่เหมาะสมกับการกระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมก่อนงานราชทัณฑ์

3. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยขาดการเรียนรู้ศาสตร์ว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก

4. อำนาจการสอบสวนและฟ้องร้องต้องเป็นอำนาจเดียวกัน เพื่อเป็นหลักประกันความผิดพลาดในการดำเนินคดี แต่สำหรับประเทศไทยแยกกันทำงาน ผลการดำเนินงานจึงทำให้ขาดประสิทธิภาพและเกิดความผิดพลาดมาก เช่น คดีเซอร์เอนด์ฯ ฯลฯ ระบบการกรองคดีก่อนไปสู่ชั้นพิจารณาพิพากษาจึงเกิดช่องว่างที่ทำให้เกิดความผิดพลาดหรือทุจริตในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ง่าย

แนวทางการแก้ไขจึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขทั้งระบบหรือทั้งกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในระบบของในทางเข้าของกระบวนการคือ ในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา

5.1.2 ภารกิจและระบบของกระบวนการยุติธรรมกับผลในการลดปริมาณผู้ต้องขัง จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศไทย กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้ง 3 ประเทศจะประกอบไปด้วยกฎหมายสำคัญ 3 ส่วน คือ กฎหมายอาญาสารบัญญัติ หรือที่เรียกว่ากฎหมายอาญา ส่วนที่สองคือกฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ หรือที่เรียกว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และส่วนที่สามคือ กฎหมายอาญาบังคับโทษหรือกฎหมายราชทัณฑ์ อยู่ในระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งทำงานร่วมกันภายใต้ภารกิจเดียวกันคือ ภารกิจในการคุ้มครองสังคม ภารกิจในการปราบปรามและในการป้องกันการกระทำ ความผิดและภารกิจในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำ ปรากฏตามแผนผังความสัมพันธ์ของภารกิจของกฎหมายทั้ง 3 เรื่องดังนี้

จากข้อสรุปนี้ทำให้เห็นว่าทุกส่วนมีความสำคัญและเชื่อมโยงกัน ต่างมีผลกระทบซึ่งกันและกันภายใต้ภารกิจเดียวกัน ความร่วมมือกันทำงานจึงเป็นพื้นฐานสำคัญ และจุดนี้เป็นหลักคิดในการนำไปสู่การแก้ปัญหาในการลดปริมาณผู้ต้องขังสิ้นเรือนจำได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยยังได้พบข้อยืนยันสมมติฐานในการวิจัยเรื่องนี้คือการขับเคลื่อนภายใต้ภารกิจเดียวกันที่มีการส่งต่องานเป็นทอดๆ ตามลำดับในสานพานเดียวกัน หากต้องการลดปริมาณก็ต้องลดต้นทาง(ขาเข้า)หรือส่วนที่มา

ก่อนภาคบังคับโทษ กล่าวคือลดค่าเข้า เมื่อยอดเข้าน้อยปริมาณก็น้อยลง ต้นทางจึงมีความสำคัญมาก ผลจากการวิเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็พบว่าเขาจัดวิธีคิดและลำดับความคิดในการดำเนินการเช่นเดียวกันนี้

5.1.3 ผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมกับปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ผลจากการที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย ไม่สามารถที่จะคัดกรองผู้กระทำผิดในการจัดสรรให้เหมาะสมกับการลงโทษจำคุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ กอปรกับการใช้โทษจำคุกโดยปราศจากหลักวิชาบังคับโทษที่เหมาะสมและมีความเป็นภาวะวิสัย กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ยังดำเนินการเป็นระบบสายพาน ส่งถ่ายต่อกันเป็นทอดๆ ภาระตกไปอยู่กับหน่วยงานสุดท้ายคือ งานราชทัณฑ์ จึงเกิด “ภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ” ผลจากการศึกษาพบว่า กระบวนการยุติธรรมไทย ไม่มีช่องทางในการผันคดีออก(Diversion)ที่ดีในส่วนแรกๆ ของสายพาน ดังที่ปรากฏในประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นอกจากนั้นในเรื่องความร่วมมือของบุคลากรในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถือได้ว่าเป็นกลไกหรือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะในส่วนต้นทางก่อนส่งผู้กระทำความผิดมายังราชทัณฑ์ซึ่งในการบริหารจัดการต้องมีทัศนคติหรือหลักการใหม่ว่า “โทษจำคุกมีไว้สำหรับแก้ไขคนที่สมควรได้รับโทษจำคุกแล้วความคิดและพฤติกรรมดีขึ้นถ้าการจำคุกไม่ได้ช่วยแก้ไขอะไรคนๆ นั้นให้ดีขึ้นได้เลยหรือไม่ น่าจะทำให้คนคนนั้นดีขึ้นมาได้ก็ไม่สมควรส่งเข้าคุก” ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันคนจำนวนมากก็รู้ทั้งรู้ว่าคนที่ถูกส่งเข้าไปจะไปซึมซับสิ่งเลวร้ายและน่าจะเลวร้ายมากขึ้นแต่ก็ยังส่งไป สังคมจึงต้องรับบาปเคราะห์ คือความเสี่ยงในความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน เพราะเขาเหล่านั้นต้องออกมาสู่สังคม มาใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมอีก

นอกจากนั้นสิ่งที่มีผลกระทบต่องานราชทัณฑ์ อันเป็นจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยอีกประการคือ เราขาดการบริหารข้อมูลบุคคลระหว่างกันในทุกองค์กร เพื่อประโยชน์ในกลไกสำหรับการจัดสรรโทษให้เหมาะกับการกระทำความผิดของผู้กระทำรายบุคคล กล่าวคือในชั้นสอบสวนฟ้องร้องไม่มีการปฏิบัติตามมาตรา 138 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และขาดกลไกการจำแนกบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นทางจนกระทั่งคดีถึงที่สุด ในทางปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงภูมิหลังหรือพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด เป็นผู้ร้ายหรือคนที่พลั้งพลาด เป็นผู้ที่จะแก้ไขหรือผู้ที่ถดถอยลงไปเกินกว่าจะแก้ไข เป็นผู้ที่ย่ำแย่ในสันดานมีความโหดร้ายทารุณ หรือทำไปโดยอารมณ์ชั่ววูบ การปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ต้องแตกต่างกันทั้งนี้เพื่อให้ได้คนที่กระทำความผิดจริงๆ ที่จำเป็นต้องส่งเข้าสู่เรือนจำเท่านั้นที่ต้องถูกบังคับโทษจำคุก ซึ่งความเที่ยงตรงของข้อมูลบุคคลประกอบกับการจำแนกผู้กระทำความผิดเป็นปัจจัยสำคัญในการมาช่วย

ตัดสินใจของเจ้าพนักงานในการที่จะใช้มาตรการอื่นๆ ในการผันคดีออกจากกระบวนการปกติ เพื่อใช้มาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสม โดยระบบจะทำให้คนคนที่จำเป็นต้องเข้าคุกจริงๆ มีจำนวนน้อยลง อันเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาในตัวเองอยู่แล้ว และในกฎหมายก็เขียนไว้แล้วแต่ในกระบวนการทำงานในกระบวนการยุติธรรมไทยไม่สนใจในการนำมาใช้

สรุปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพอันจะยังให้จัดส่งผู้กระทำผิดที่เหมาะสมกับการบังคับโทษจำคุกจริงๆ เท่านั้น เข้าสู่เรือนจำ ได้ดังนี้ คือ

1. การทำงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาและในชั้นบังคับโทษ ต้องการอาศัยความร่วมมือในทางนโยบาย ในทางการบริหาร และการร่วมกันมากในการทำงาน
2. ชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาจะต้องสามารถจำแนกคนที่กระทำ ความผิดได้
3. ต้องนำมาตรการในการผันคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) มาใช้กับกระบวนการยุติธรรม ชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา

4. การลงโทษจำคุกต้องให้เหตุผลได้ว่า การจำคุกจะสามารถแก้ไขอะไรหรือเป็นประโยชน์อะไรกับผู้ทำผิดได้บ้าง เพราะคุณเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ไข่แก้ไขปัญหาสังคม ถ้าไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้นก็ไม่ควรนำคนมาเข้าคุก ส่งผู้กระทำผิดเข้ารับโทษจำคุกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น

5.1.4 มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา ผลจากการทดลองเลือกศึกษาใน 6 มาตรการ ในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา ว่ามีส่วนใดที่สามารถลดหรือมีผลต่อการลดปริมาณของผู้ต้องขังในเรือนจำได้ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง และยอมความ สรุปได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาว่าความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้ อย่างเช่นในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่นำไปสู่การถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องและยอมความ แต่ก็มีบทบัญญัติในบางมาตราที่มีลักษณะเช่นเดียวกับความผิดอันยอมความได้ กล่าวคือ เป็นเรื่องที่มีการดำเนินคดีอาญาที่ต้องอาศัยการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในทางส่วนตัวของผู้เสียหาย ถือเป็นข้อยกเว้นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐของเยอรมนี นอกจากนั้นยังมีการใช้มาตรการที่นำไปสู่การระงับคดี ในทำนองเดียวกันกับการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องและยอมความ ที่ใช้ได้ผลมาก เช่น การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการยอมความ การชะลอการฟ้อง การคุมประพฤติก่อนฟ้องคดี การยุติคดีโดย

มาตรการที่ไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ กล่าวได้ว่า มีโครงสร้างการบริหารจัดการในทางกฎหมายที่เอื้อต่อการยุติคดี หรือเปิดโอกาสให้คดีบางประเภทสามารถยุติลงได้เพื่อเบี่ยงเบนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมปกติ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้โดยตรง

เมื่อพิจารณาจากผลที่ได้จากแบบสอบถาม ยังพบอีกว่าผู้ตอบมีความเห็นว่า ควรมีการนำมาตรการเลี้ยงโทษจำคุกมาใช้ในชั้นสอบสวน ควรนำมาตรการไถ่ถอนข้อพิพาทมาในชั้นสอบสวน คดีเล็กน้อยอาจมีการขอให้ลงโทษแทนการฟ้องเต็มรูปแบบ ควรจะใช้มาตรการคุมประพฤติเพิ่มขึ้น ควรจะใช้มาตรการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งความคิดเห็นทุกข้อสอดคล้องกับข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์ในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ดังนั้น เห็นได้ชัดว่าในชั้นมาตรการการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง และยอมความของประเทศไทย มีความสำคัญมากต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง ถ้าได้มีการเพิ่มกลไก วิธีการ ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการยอมความ หรือยุติคดีได้ในชั้นตอนนี้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะนำไปสู่การตัดวงจรขาเข้าของคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเลี้ยงโทษจำคุกในบางฐานความผิดที่ไม่จำเป็นได้ และยังให้ผลข้างเคียงที่ตามมาคือ ประหยัดทรัพยากรบุคคลงบประมาณ เวลา ทำให้ผู้พิพากษาสามารถที่จะใช้เวลากับคดีที่ยุ่งยากซับซ้อนได้มากขึ้น มีเวลาถ้อยแถลงและพิสูจน์ความจริงได้ดีขึ้น ประสิทธิภาพของชั้นพิจารณาพิพากษาของศาลก็จะยิ่งมากขึ้น และท้ายที่สุด ผู้ที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่เรือนจำก็จะไม่ได้เข้าไป ปริมาณผู้ต้องขังก็จะลดลง เช่นเดียวกับที่ปรากฏในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีดังได้กล่าวมาแล้ว

2. การควบคุมตัวระหว่างคดี ตามหลักการแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศไทย ไม่แตกต่างกัน แต่ในทางปฏิบัติของประเทศไทยไม่ถูกต้องตรงกับหลักการแนวคิดทฤษฎีของกฎหมายอย่างปรากฏในประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ และมีผลกระทบต่อประชาชนผู้ตกเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลยมาก คนที่ไม่มีความจำเป็นต้องถูกควบคุมตัวต้องถูกจำกัดอิสรภาพโดยไม่จำเป็นมีอยู่จำนวนมาก และเพิ่มขึ้นทุกปี การแก้ไขปรับปรุงในทางปฏิบัติให้ถูกต้องจะทำให้เกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นและทำให้ปริมาณผู้ต้องขังระหว่างพิจาราคดีในประเทศไทยลดลง

3. ดุลพินิจในการสั่งคดีของอัยการ ในเรื่องนี้จากการศึกษาสรุปได้ว่า ในประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อัยการมีบทบาทตามกฎหมายที่ทำให้เข้าสู่เงื่อนไขระงับคดีได้มากกว่าอำนาจของอัยการของประเทศไทย เช่นในทั้งสองประเทศที่ศึกษามอัยการสามารถมีดุลพินิจดำเนินคดีแบบรวบรัด หรือในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเรียกว่าวิธีพิจารณาคดีแบบเร่งรัด

ไม่นำเข้าสู่กระบวนการปกติ เป็นผลทำให้คดีอาญายุติลงไปเป็นจำนวนมาก ในญี่ปุ่นจำนวนกว่า ร้อยละ 80 นอกจากนั้นยังมีมาตรการอื่นๆ อีก ที่อัยการใช้ได้แต่ประเทศไทยไม่มี ได้แก่ การชะรอ การฟ้อง เป็นต้น ข้อมูลในบทที่ 3 ได้ฉายภาพให้ผู้วิจัยเห็นว่าบทบาทในการบริหารคดี การจำแนก ผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นบทบาทอำนาจของพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจึงต้องมีมาตรการทาง กฎหมายที่สามารถใช้ดุลพินิจในการจัดการคดีได้มากหรือหลายวิธี เป็นผลทำให้กระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องมีศักยภาพในการคัดกรองคดี และจัดการให้คดีที่ไม่ จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมยุติหรือเสร็จไป เป็นการตัดวงจรของการบริหารคดีแบบ สายพานตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้อย่างชัดเจน กรณีนี้จึงเป็นผลโดยตรงในการที่จะลดปริมาณ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา และนักโทษเด็ดขาดได้อย่างเป็นศาสตร์และมีหลักวิชา เหตุผล จึงไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าทำไมประเทศญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จึงสามารถควบคุมและลด ปริมาณผู้ต้องขังได้ และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของทั้งสองประเทศจึงเข้มแข็งมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. วิธีการเพื่อความปลอดภัยจากการศึกษาพบว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นสามารถทำ ให้เบี่ยงเบนโทษจำคุกและลดปริมาณผู้ต้องขังได้มาก กอปรกับยังจะเป็นการจำแนกผู้กระทำ ความผิดให้ได้รับการปฏิบัติเพื่อการแก้ไขได้เหมาะสม วิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศไทยมี ความคล้ายคลึงกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศ ญี่ปุ่น ตรงที่แต่ละประเทศแม้จะมีวิธีการเพื่อความปลอดภัยหลายวิธี แต่มีวิธีการเพื่อความปลอดภัย บางประการที่ทุกประเทศที่ศึกษามีเหมือนกัน ได้แก่ ห้ามเข้าเขตกำหนด การควบคุมตัวใน สถานพยาบาล การกักกัน การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง การห้ามเสพสุรายาเมา และการเรียก ประกันทัณฑ์บน วิธีการเพื่อความปลอดภัยบางวิธีประเทศไทยไม่ได้นำมาบัญญัติในประมวล กฎหมายอาญา แต่ได้นำมาใช้ตามมาตรการของกฎหมายพิเศษอย่างอื่น เช่น การทำงานบริการสังคม จุดอ่อนที่เป็นปัญหาตามมาคือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามการบังคับใช้วิธีการเพื่อ ความปลอดภัยนั้นย่อมต้องแยกออกจากกัน ไม่ได้เป็นหน่วยงานเดียวกันเช่นเดียวกับต่างประเทศที่ได้ ศึกษาในงานวิจัย วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้เพิ่มให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับแนวทางที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น ใช้และใช้มากตามข้อมูลที่ได้ศึกษา มาแล้ว

การปรับปรุงการนำมาใช้จะทำให้มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยสามารถช่วยลด ปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้ เช่นเดียวกับที่ปรากฏในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศ

ญี่ปุ่น กอปรกับยังเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จะช่วยไม่ให้ผู้กระทำผิดนั้นกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นมาตรการในชั้นสอบสวนฟ้องร้องที่มีผลโดยตรงต่อการคัดแยกคนที่เข้ามาในระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีผลโดยตรงต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังอันเป็นการเบียดเบียนโทษจำคุก และตามทฤษฎีแล้วถือว่าเป็นการจัดการการบังคับโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดและลักษณะของการกระทำ ทำให้เกิดประโยชน์ในการบริหารโทษที่ดีด้วย และสุดท้ายก็มีการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่เรือนจำได้เป็นจำนวนมาก ตัดตอนคดีไม่ต้องดำเนินไปสู่ชั้นพิจารณาพิพากษา และชั้นบังคับโทษ

5. การไต่สวนมูลฟ้อง ศาลไทยไม่ได้ใช้กลไกในระบบไต่สวนตามอย่างวิธีพิจารณาแบบภาคพื้นยุโรปเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลที่เหมาะสม กล่าวคือศาลไม่เข้ามาใช้กลไกการไต่สวนมูลฟ้องเป็นโอกาสในการตรวจสอบการฟ้องคดีของพนักงานอัยการเพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยเพราะศาลวางตนเป็นกลางตามแบบอย่างของศาลในระบบคอมมอนลอว์

นอกจากนั้นการที่มีการไต่สวนมูลฟ้องยังทำให้ศาลไม่ต้องเสียเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป หากไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูล จำเลยที่ถูกคุมขังอยู่ก็จะได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น ทำให้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ไม่เสียเวลา งบประมาณ และมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลของการออกแบบสอบถามดังกล่าวมาแล้ว

เหตุผลอีกประการหนึ่งคือคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์นี้แม้จะได้ผ่านการสอบสวนมาแล้วก็อาจเป็นไปได้ว่าศาลอาจพิจารณาคดีฟ้องในชั้นพิจารณา ซึ่งประเด็นนี้จะมีผลให้การพิจารณาคดีต้องดำเนินไปอย่างล่าช้าซึ่งเป็นผลเสียกับจำเลยซึ่งถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี การไต่สวนมูลฟ้องจึงมีผลโดยตรงกับจำนวนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา

6. การรอกการลงโทษ เป็นมาตรการสำคัญในชั้นพิจารณาพิพากษาที่ศาลสามารถใช้ในการเล็งโทษจำคุกได้เป็นอย่างดี ในประเทศญี่ปุ่น เป็นมาตรการที่ศาลใช้มากที่สุดคือ กว่าการหนึ่งของผู้ต้องหาจำคุกทั้งหมด ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็เช่นกัน การใช้มาตรการรอกการลงโทษกระทำอย่างต่อเนื่องและให้ผลในการลดปริมาณผู้ต้องขังได้มาก ทำให้สามารถควบคุมปริมาณผู้ต้องขังได้โดย “คำพิพากษา” ที่มีผลต่อการรับผิดชอบสังคมได้อย่างแท้จริงในปัจจุบันและอนาคตสำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน แต่ยังคงอยู่ในอัตราที่น้อยกว่าทั้งสองประเทศที่ผ่านมา กรณีเช่นนี้

¹ ดูตารางสถิติคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษา ปี 2543-2548 ข้อมูลจากรายงานประจำปี 2548 จัดทำโดยสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด

จึงน่าจะมีการใช้การรอกการลงโทษให้มากขึ้น ซึ่งในรายละเอียดของหลักเกณฑ์และวิธีการควรต้องมีการศึกษาในเชิงลึกอีกต่อไป

5.2 เสนอแนะ

1. กฎหมายอาญา ปรับปรุงโทษและชนิดของโทษให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำ ความผิด และเปิดโอกาสให้มีการรอกการลงโทษให้มากขึ้น และสร้างโทษทางเลือกให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ได้ในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ไม่ควรใช้โทษทางอาญาฟุ่มเฟือยหรือใช้โดยไม่จำเป็น

2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต้องทำกระบวนการให้มีความแน่นอน เชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับนับถือของ โดยเฉพาะในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา จัดให้มีระบบการดำเนินคดีปกติและการจัดการคดีที่ไม่เป็นไปตามปกติ (ไม่เข้าระบบปกติ) นำมาตรการที่เป็นเงื่อนไขในการระงับคดีมาใช้มากขึ้น เช่น ชะลอการฟ้อง ฯลฯ เพื่อสามารถผันคดีที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมปกติออกไปได้ ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบในงานวิจัยนี้ ทำให้เห็นว่ามาตรการต่างๆ ในการผันคดีที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของไทยยังมีไม่เพียงพอ

3. ผลจากการทดลองศึกษา 6 มาตรการในการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า เราควรศึกษาวิจัยกลไกการทำงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประเมินผลการนำมาใช้ทั้งระบบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเรามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะการให้ไต่มาซึ่งความจริงในคดี เพราะนั่นหมายความว่ากระบวนการยุติธรรมจะได้ผู้ที่กระทำผิดจริงๆ เท่านั้น และมีเหตุผลที่ต้องใช้โทษจำคุกกับเขาเป็นการเฉพาะ ที่จะต้องถูกส่งไปเรือนจำหรือทัณฑสถาน ซึ่งแน่นอนที่สุด “กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะลงโทษจำคุกเฉพาะกับผู้ที่จำเป็นต้องใช้โทษจำคุกแก้ไขพฤติกรรมเสียเท่านั้น” และท้ายที่สุดปริมาณผู้ต้องขังก็จะลดลงตามมา อันเป็นผลโดยตรงของระบบที่คัดกรองอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง ดังที่ปรากฏในประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี